

Βρυξέλλες, 22 Νοεμβρίου 2019
(OR. en)

14303/19

SAN 473
SOC 757
ECOFIN 1053
COMPET 754

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου
Αποδέκτης:	Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων / Συμβούλιο
Θέμα:	Προετοιμασία της συνόδου του Συμβουλίου «Απασχόληση, Κοινωνική Πολιτική, Υγεία και Καταναλωτές» της 9ης Δεκεμβρίου 2019 Η επένδυση στην υγεία ως βασικό στοιχείο της οικονομίας της ευημερίας-επόμενα βήματα – <i>Συζήτηση προσανατολισμού</i>

Επισυνάπτεται για τις αντιπροσωπίες στο Παράρτημα σημείωμα της Προεδρίας. Το σημείωμα θα αποτελέσει βάση για τη συζήτηση προσανατολισμού με θέμα «Η επένδυση στην υγεία ως βασικό στοιχείο της οικονομίας της ευημερίας – επόμενα βήματα» η οποία θα πραγματοποιηθεί κατά τη σύνοδο του Συμβουλίου (EPSCO) της 9ης Δεκεμβρίου 2019.

Η επένδυση στην υγεία ως βασικό στοιχείο της οικονομίας της ευημερίας – επόμενα βήματα

Στις 24 Οκτωβρίου 2019, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενέκρινε συμπεράσματα¹ σχετικά με την οικονομία της ευημερίας ως **τη νέα οριζόντια προσέγγιση για τη λήψη πολιτικών αποφάσεων, τον καθορισμό προτεραιοτήτων και τη διακυβέρνηση.**

Στα συμπεράσματα υπογραμμίζεται ο τρόπος με τον οποίον **η οικονομία της ευημερίας θέτει τους ανθρώπους και την ευημερία τους στο επίκεντρο της πολιτικής και της λήψης αποφάσεων και θεωρεί την ευημερία του ανθρώπου και τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη** ως αλληλοενισχυόμενους παράγοντες και όχι ως αντιφατικούς στόχους. Ειδικότερα, προϋποθέτει διατομεακή συνεργασία μεταξύ των διαφόρων τομέων πολιτικής, όπως η υγεία, η κοινωνική προστασία, η απασχόληση, η ισότητα των φύλων, η ανταγωνιστικότητα, το περιβάλλον και η εκπαίδευση.

Η υγεία είναι βασικός καθοριστικός παράγοντας και συνιστώσα της ευημερίας. Ο θετικός αντίκτυπος της καλύτερης κατάστασης της υγείας σε άλλες πτυχές που συμβάλλουν στην ευημερία του ανθρώπου – όπως το μορφωτικό επίπεδο και η συμμετοχή στην αγορά εργασίας – και στον πιθανό περιορισμό των δαπανών για την κοινωνία υπερβαίνει κατά πολύ τις συνέπειές της στην αύξηση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Αντιθέτως, η κακή κατάσταση της υγείας επιφέρει σημαντική επιβάρυνση στην κοινωνία και στα δημόσια οικονομικά, πέραν των ανθρώπινων απωλειών. Από οικονομική άποψη, **η πρόληψη των προβλημάτων υγείας και η προαγωγή της υγείας** είναι πιο αποτελεσματικοί τρόποι για τη βελτίωση της ευημερίας από ό,τι η θεραπεία των ασθενειών μετά την εμφάνισή τους.

Η υλοποίηση της οικονομίας της ευημερίας βασίζεται στην αρχή ότι η βιώσιμη ανάπτυξη αποτελεί προϋπόθεση για τη βελτίωση της ευημερίας των πολιτών, η οποία με τη σειρά της αποτελεί προϋπόθεση για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Οι πολιτικές αυτές πρέπει να υποστηρίζονται από έρευνα και καινοτομία βασισμένες στα δεδομένα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει μέσα, όπως το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», ώστε να ενισχύει τη βάση γνώσεων για την προαγωγή της ευημερίας.

¹ Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 2019 σχετικά με την οικονομία της ευημερίας (έγγραφο 13432/19)

Η οικονομία της ευημερίας βασίζεται σε θεμελιώδεις ευρωπαϊκές αξίες όπως η αλληλεγγύη, ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η κοινωνική προστασία, η καθολική πρόσβαση στην περίθαλψη, η ισότητα των φύλων, η πρόσβαση στην εκπαίδευση και οι ασφαλείς συνθήκες εργασίας. Η διασφάλιση του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και η προαγωγή της ευημερίας των ανθρώπων συγκαταλέγονται στους θεμελιώδεις στόχους της ΕΕ, όπως κατοχυρώνονται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (άρθρα 2 και 3).

Τα συμπεράσματα του Συμβουλίου πραγματεύονται διάφορα σημαντικά θέματα που συνδέονται στενά με την πολιτική για την υγεία. Στο πλαίσιο αυτό, η Προεδρία επιθυμεί να τονίσει ιδιαίτερα την ψυχική υγεία, την υγιή γήρανση και τον ψηφιακό μετασχηματισμό των υπηρεσιών υγείας και των κοινωνικών υπηρεσιών.

Δεν νοείται υγεία χωρίς ψυχική υγεία. Η ψυχική υγεία είναι μία από τις θεμελιώδεις προϋποθέσεις για την ευημερία. Η συστηματική και προσανατολισμένη στα αποτελέσματα δράση για την αντιμετώπιση των προβλημάτων ψυχικής υγείας σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο ΕΕ περιλαμβάνει την πρόληψη, την έγκαιρη διάγνωση και αντιμετώπιση μαθησιακών δυσκολιών και ψυχικών διαταραχών, την εφαρμογή βέλτιστων πρακτικών για την αντιμετώπιση των ψυχοκοινωνικών κινδύνων στην εργασία, καθώς και την καλύτερη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων τομέων πολιτικής. Αυτή η δράση έχει τη δυνατότητα να επηρεάζει πολύ θετικά την αγορά εργασίας και την οικονομία.

Προκειμένου να επιτευχθεί καλή ψυχική υγεία και ευημερία για το σύνολο του πληθυσμού, δεν αρκεί η εστίαση μόνον στην αντιμετώπιση των ψυχικών διαταραχών, αλλά είναι επίσης σημαντικό να προωθείται ενεργά η πνευματική ευεξία στην εργασία, στο σχολείο και στην προσχολική εκπαίδευση, καθώς και σε όλες τις κοινότητες.

Η καλή ψυχική υγεία βελτιώνει την ποιότητα ζωής των ανθρώπων σε όλες τις ηλικίες. Κάθε στάδιο της ζωής του ανθρώπου έχει τα πλεονεκτήματα και τα προβλήματά του ως προς την ψυχική υγεία. Ωστόσο, σε όλη τη διάρκεια της ζωής, η καλή ψυχική υγεία και η ανάπτυξη δεξιοτήτων ψυχικής υγείας ενισχύουν την ανθεκτικότητα και την προσαρμογή στον αυξανόμενο ρυθμό των αλλαγών στην εργασία και στην καθημερινή ζωή, καθώς και στην πολυπλοκότητα των μορφών εργασίας.

Έχει σημειωθεί μεγάλη πρόοδος από το 1999, όταν η ψυχική υγεία τέθηκε για πρώτη φορά στο θεματολόγιο² της ΕΕ για την υγεία. Παρά την πρόοδο που σημειώνεται, μεταξύ άλλων, χάρις στην εφαρμογή του Ευρωπαϊκού συμφώνου για την πνευματική υγεία και ευεξία³, η ψυχική υγεία θα είναι μία από τις καθοριστικές προκλήσεις για την υγεία του 21ου αιώνα, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι αλλαγές στην επαγγελματική ζωή όσον αφορά το περιεχόμενο της εργασίας, τους τρόπους εργασίας και τη σχέση μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων θα εντείνουν την τάση αυτή, θέτοντας συγκεκριμένες απαιτήσεις για κοινωνικές, συναισθηματικές και γνωστικές δεξιότητες. Ως συνέπεια αυτών των αλλαγών, το οργανωτικό ανθρώπινο κεφάλαιο αποκτά ολοένα μεγαλύτερη σημασία στην αγορά εργασίας και η καλή ψυχική υγεία συνιστά τη βάση του.

Τα συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομία της ευημερίας εφιστούν την προσοχή στην ανάγκη προαγωγής της καλής ψυχικής υγείας και προώθησης της πρόληψης, της έγκαιρης διάγνωσης, της θεραπείας και του αποστιγματισμού των ψυχικών διαταραχών. Στις πολιτικές προτεραιότητες θα μπορούσαν να συγκαταλέγονται μέτρα που συμβάλλουν στην προαγωγή της ψυχικής υγείας, όπως η ανάπτυξη διαγνωστικών μέσων και πιο συστηματικών προγραμμάτων στήριξης, η προώθηση της μη διακριτικής μεταχείρισης στην εργασία και την εκπαίδευση, καθώς και η μείωση του άγχους στον χώρο εργασίας. Με τον τρόπο αυτό θα βελτιωθεί η ζωή εκατομμυρίων Ευρωπαίων και θα εξασφαλιστούν καλύτερες συνθήκες εργασίας και, ως εκ τούτου, ισχυρότερη οικονομία.

Μια ολοκληρωμένη, διατομεακή στρατηγική της ΕΕ για την ψυχική υγεία θα συμβάλλει στην καθοδήγηση των μακροπρόθεσμων πολιτικών και των δράσεων με βάση τα στοιχεία ερευνών και τις εκτιμήσεις επιπτώσεων.

Ορισμός της Δεκαετίας υγιούς γήρανσης. Η μακροβιότητα οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην επιτυχία του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου: πολλές ασθένειες έχουν καταπολεμηθεί και η κοινωνική προστασία έχει μειώσει τη φτώχεια και τις ανισότητες. Η γήρανση του πληθυσμού είναι συνέπεια αυτής της επιτυχίας και συνδέεται με άλλες δημογραφικές αλλαγές.

² Ψήφισμα του Συμβουλίου, της 18ης Νοεμβρίου 1999, για την προαγωγή της ψυχικής υγείας, ΕΕ C 86 της 24.3.2000, σ. 1-2

³ Ευρωπαϊκό σύμφωνο για την πνευματική υγεία και ευεξία, 2008, https://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/mental/docs/pact_el.pdf

Η προαγωγή της υγείας και η πρόληψη των ασθενειών, τα μέτρα για τη δημόσια υγεία, η καταπολέμηση σοβαρών ασθενειών και η πρόοδος της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης έχουν συμβάλει στην αύξηση του προσδόκιμου ζωής. Η προαγωγή της ενεργού και υγιούς γήρανσης αποτελεί ήδη προτεραιότητα σε εθνικό και ευρωπαϊκό⁴ επίπεδο, αλλά χρειάζεται τώρα περαιτέρω ώθηση. Η βελτίωση της διά βίου υγείας συμβάλλει στην αύξηση της μακροβιότητας αλλά και στη μείωση του κόστους της περίθαλψης.

Πρέπει επειγόντως να εξεταστεί η γήρανση και από άλλες σκοπιές και όχι μόνον ως προς το ζήτημα της βιωσιμότητας της εθνικής οικονομίας. Η μακροβιότητα παρέχει δυνατότητες για την αγορά εργασίας και την οικονομία αλλά απαιτεί μέτρα στήριξης που θα δίνουν τη δυνατότητα σε όλους τους ανθρώπους να συνεισφέρουν ενεργά στην κοινωνία και την επαγγελματική ζωή. Οι ασφαλείς και υγιείς χώροι εργασίας συνεπάγονται μεγαλύτερη διάρκεια του εργασιακού βίου και προλαμβάνουν ασθένειες, ατυχήματα και συναφή έξοδα που συνδέονται με την εργασία.

Η γήρανση επηρεάζει όλους τους τομείς της κοινωνίας, όπως την υγειονομική περίθαλψη, τα συνταξιοδοτικά συστήματα, τη στέγαση και τις αγορές αγαθών και υπηρεσιών⁵. Οι τρόποι αντιμετώπισης των δημογραφικών αλλαγών πρέπει να ανανεώνονται μέσα σε ένα ευρύ φάσμα πολιτικών. Κοινός στόχος είναι η διαμόρφωση πολιτικών για τη γήρανση που να επιτρέπουν την ενεργό, υγιή, χωρίς αποκλεισμούς και ανεξάρτητη ζωή. Η Προεδρία θεωρεί ότι οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες πολιτικής όσον αφορά τη γήρανση πρέπει να αντιμετωπίζονται διατομεακά και λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τα ζητήματα που αφορούν τις γενεές και την ισότητα των φύλων.

Η γήρανση δεν επηρεάζει όλες τις κοινωνικοοικονομικές ομάδες με τον ίδιο τρόπο. Κατά την άποψη της Προεδρίας, οι ανισότητες μεταξύ του γηράσκοντος πληθυσμού πρέπει να αντιμετωπίζονται μέσω του συστήματος υγείας και των κοινωνικών υπηρεσιών, αλλά και με την εξασφάλιση επαρκούς εισοδήματος και συντάξεων και τη μείωση της φτώχειας.

Υπάρχει μεγάλη ποικιλία καθοριστικών για την υγεία παραγόντων που επηρεάζουν την ικανότητα των ανθρώπων να εκτελούν τις καθημερινές τους δραστηριότητες καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Τα μέτρα πρέπει να συμβάλλουν στην προώθηση της ενεργού και υγιούς γήρανσης και στην πρόληψη των προβλημάτων υγείας, στηρίζοντας τη διά βίου μάθηση επαγγελματικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων και δεξιοτήτων ζωής, ενισχύοντας την αυτονομία των ηλικιωμένων και προωθώντας υποστηρικτικές κοινότητες.

⁴ The Silver Economy. An Overview of the European Commission's Activities 2019, <https://silvereconomyforum.eu/wp-content/uploads/2019/07/Silver-Economy-Brochure.pdf>

⁵ Φόρουμ υψηλού επιπέδου για την αργυρή οικονομία, Ελσίνκι, 9-10 Ιουλίου 2019, <https://silvereconomyforum.eu/>

Η κοινωνική και η ψηφιακή καινοτομία πρέπει να αξιοποιούνται στο έπακρο κατά την αναζήτηση λύσεων για τη δημογραφική αλλαγή και τη διασφάλιση πόρων για αξιοπρεπή διαβίωση⁶. Επιπλέον, η πρόβλεψη των μελλοντικών επιπτώσεων των δημογραφικών αλλαγών αποτελεί βασική προϋπόθεση για επιτυχημένες πολιτικές σε όλους τους τομείς.

Η ψηφιακή κοινωνία προς όφελος της ευημερίας του ανθρώπου. Οι καινοτόμες τεχνολογικές εξελίξεις, ιδίως η ψηφιοποίηση και η τεχνητή νοημοσύνη, αλλάζουν τον τρόπο με τον οποίον μπορεί να προαχθεί η ευημερία των ανθρώπων και τον τρόπο με τον οποίον παρέχονται οι υπηρεσίες υγείας και οι κοινωνικές υπηρεσίες⁷. Έτσι υπάρχει δυνατότητα να αυξηθεί η αποδοτικότητα ως προς το κόστος, η αποτελεσματικότητα και η ποιότητα των υπηρεσιών καθώς και να αντιμετωπιστούν οι ανισότητες όσον αφορά την πρόσβαση και τα αποτελέσματα. Ειδικότερα, οι επαγγελματίες του τομέα της υγείας πρέπει να είναι κατάλληλα καταρτισμένοι ώστε να μπορεί ο τομέας της υγείας να αξιοποιεί πλήρως τις νέες τεχνολογίες.

Υπάρχουν μεγάλες δυνατότητες για περαιτέρω πρόοδο όσον αφορά την προαγωγή της υγείας και την αντιμετώπιση των προκλήσεων στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης μέσω της ψηφιοποίησης. Τα ψηφιακά συστήματα πληροφοριών είναι ζωτικής σημασίας για τη δημιουργία ολοκληρωμένης φροντίδας υγείας. Τα κράτη μέλη μπορούν να αντλήσουν αμοιβαία διδάγματα και να συνεργαστούν για τη δημιουργία διαλειτουργικού οικοσυστήματος για την ψηφιακή υγεία και επενδυτικών προγραμμάτων για τις ψηφιακές υποδομές στην Ευρώπη⁸.

Καθώς η τεχνολογία αναπτύσσεται ταχέως, είναι σημαντικό το σύνολο του πληθυσμού να έχει πρόσβαση σε διά βίου απόκτηση δεξιοτήτων και ικανοτήτων τόσο για την αντιμετώπιση των προκλήσεων όσο και για την αξιοποίηση των ευκαιριών της ψηφιοποίησης και των νέων μορφών εργασίας. Σύμφωνα με πολλές μελέτες, η χρήση ψηφιακών εργαλείων εξαρτάται από τις ψηφιακές δεξιότητες και γνώσεις και όχι από την ηλικία, αλλά πρέπει να αντιμετωπιστεί η έλλειψη ψηφιακού γραμματισμού στους ηλικιωμένους και στις μειονεκτούσες ομάδες.

Η πρόσβαση των ατόμων στα δικά τους δεδομένα υγείας και κοινωνικά δεδομένα αποτελεί σημαντικό στοιχείο της περίθαλψης με επίκεντρο τον ασθενή. Τα καλά σχεδιασμένα ψηφιακά συστήματα είναι ασφαλή βάσει σχεδιασμού και τηρούν τους κανόνες προστασίας δεδομένων και τα σχετικά πρότυπα δεοντολογίας. Τα συστήματα που έχουν σχεδιαστεί βάσει αυτών των αρχών συμβάλλουν στην αξιοποίηση του δυναμικού των δεδομένων υγείας και των κοινωνικών δεδομένων στους τομείς της δημόσιας υγείας, της έρευνας και της καινοτομίας.

⁶ Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 30ής Νοεμβρίου 2009 σχετικά με την υγιή και αξιοπρεπή γήρανση (έγγραφο 15955/09)

⁷ Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 8ης Δεκεμβρίου 2017 για την υγεία στην ψηφιακή κοινωνία – προαγωγή της οδηγούμενης από δεδομένα καινοτομίας στον τομέα της υγείας (έγγραφο 14079/17)

⁸ EHealth Network Guidelines 2019, https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/ev_20190611_co922_en.pdf

Προκειμένου να επιταχυνθούν οι τρέχουσες εργασίες σχετικά με τη διασυνοριακή ανταλλαγή δεδομένων υγείας, η Επιτροπή έχει δρομολογήσει την ιδέα ενός ευρωπαϊκού χώρου δεδομένων για την υγεία⁹. Θα μπορούσε να εμπνευστεί από την υποδομή ψηφιακών υπηρεσιών ηλεκτρονικής υγείας για τις ηλεκτρονικές συνταγογραφήσεις και τα συνοπτικά ιστορικά ασθενών, τις κλινικές διαβουλεύσεις για τους πάσχοντες από σπάνιες νόσους στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών δικτύων αναφοράς και τη νέα συνεργασία για τη συγκέντρωση άνω του 1 εκατομμυρίου αλληλουχιών γονιδιωμάτων¹⁰, καθώς και άλλες ερευνητικές υποδομές που αναδεικνύουν τα οφέλη της κοινοχρησίας δεδομένων υγείας. Ο ευρωπαϊκός χώρος δεδομένων για την υγεία θα μπορούσε να υποστηριχθεί από την ευρωπαϊκή και την εθνική νομοθεσία ή από άλλα μέσα που εφαρμόζουν στην πράξη τους κανόνες προστασίας δεδομένων, την ασφάλεια των δεδομένων και τις σχετικές δεοντολογικές αρχές, ιδίως όσον αφορά τη δευτερεύουσα χρήση των δεδομένων υγείας και των κοινωνικών δεδομένων.

⁹ Επιστολή ανάθεσης καθηκόντων στην κα Στέλλα Κυριακίδου, ορισθείσα Επίτροπο Υγείας, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/mission-letter-stella-kyriakides_en.pdf

¹⁰ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη διευκόλυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού του τομέα της υγείας και της περίθαλψης (έγγραφο 6451/18) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=COM:2018:233:FIN>

Συμπέρασμα

Η οικονομία της ευημερίας θεμελιώνεται στις αρχές του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, καθώς και στις προσεγγίσεις «Ενσωμάτωση της διάστασης της υγείας σε όλες τις πολιτικές» και «Μία υγεία», στηρίζει την εφαρμογή της παγκόσμιας Ατζέντας του 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη και προωθεί τη διατομεακή συνεργασία και τον διατομεακό συντονισμό σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο. Με τα πρόσφατα συμπεράσματα του Συμβουλίου επιδιώκεται να ενισχυθεί ο ρόλος των πολιτικών για την απασχόληση, των κοινωνικών πολιτικών, των πολιτικών για την υγεία και την εκπαίδευση στο πλαίσιο της διαδικασίας του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Βάσει των ανωτέρω, η Προεδρία καλεί το Συμβούλιο να διεξαγάγει συζήτηση προσανατολισμού με γνώμονα τα ακόλουθα ερωτήματα:

1. Κατά την εκπόνηση συγκεκριμένων μέτρων για την προώθηση της προσέγγισης της οικονομίας της ευημερίας, ποιες δράσεις απαιτούνται για να εξασφαλιστεί η ισχυρή συμβολή της πολιτικής για την υγεία και παράλληλα να ενισχυθεί ο διατομεακός διάλογος σε επίπεδο ΕΕ;
 - α) Πιο συγκεκριμένα, ποια κρίσιμα στοιχεία πρέπει να περιλαμβάνει η στρατηγική της ΕΕ για την ψυχική υγεία, ώστε να στηρίζει με τον βέλτιστο τρόπο τις προσπάθειες των κρατών μελών;
 - β) Στη συνάρτηση της δημογραφικής αλλαγής, τι είδους δράσεις θα πρέπει να αναληφθούν για την προώθηση της ενεργού και υγιούς γήρανσης και για την ενθάρρυνση προληπτικών και προορατικών πολιτικών για τη γήρανση;

2. Με το βλέμμα στραμμένο στο μέλλον, πώς θα μπορούσαν τα κράτη μέλη και η Επιτροπή να εργαστούν για τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού χώρου δεδομένων για την υγεία μέσω των τρεχουσών και νέων πρωτοβουλιών για την καλύτερη αξιοποίηση των δεδομένων υγείας στην περίθαλψη, τη δημόσια υγεία και την έρευνα προς όφελος της ευημερίας όλων των ανθρώπων;